

Marija Gračaković

MLADEN BARAC – UJČIĆ, "S KIRIJE PAR BESED",

u izdanju Ustanove u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić" Crikvenica
i "Adamić" d.o.o., Rijeka, 2005.

Da se ne pokidaju korijeni

Nije prošlo mnogo vremena, ili kako se uzme, otkako je u Novome listu realizirana ideja (1993.) o uvođenju čakavske stranice "*Beseda*". Čitatelji su je radosno prihvatili i mnogi među njima željno iščekuju – četvrtak. "*Beseda*" je širom otvorila vrata novim suradnicima, znalcima u iskazu novih mogućnosti čakavskoga govora i jezika, a iznjedrila je i nekoliko knjiga.

Sada je, evo, i Mladen Barac – Ujčić odlučio, u njoj objavljivane kolumne "S Kirije par besed", pažljivo posložiti između korica knjige, podariti im tražanje, mnogo duže od onoga na stranicama dnevne novine.

Istinu govoreći, ove kolumne dobivaju svoj tematski i pripovjedni smisao tek povezane u cjelinu.

Čini mi se da potajna veza s ishodišnim korijenima djetinjstva, mladosti, zavičaja... uvijek iznova navede Mladena Barca na stare staze. On prati zbivanja, osluškuje, obilazi zapisuje, doziva u sjećanje ono što je odavno doživio, čuo u svome domu, doznao u razgovoru sa starim ljudima. U svoju dušu prima sve više svijeta, može njome obuhvatiti i više od "*Kirije*". Dobro što je tako. On je, srećom, na vrijeme shvatio da moraš vraćati ono čime su te stariji zadužili, te ostaviti onima koji dolaze. To su osnovne Mladenove pobude iz kojih su nastajale kolumne, a sada i knjiga "S Kirije par besed", podijeljena u četiri tematske cjeline: *Da se ne pozabi i zatare*; *Crkvenica nigda i užance va Kiriji ke su obastale*; *Stare užance z Vinodola*; *Smišna stran žitka*.

1. *Da se ne pozabi i zatare*

Život naš "*svagdanji*" bez prestanka mijenja lice. Ono "*nigdanje*" je ponegdje prestalo živjeti čak i u prisjećanjima. Izgubila se odjeća primorskih žena, nema više "*mlikarica*", njive prekrivaju "šćirica i ostruga", nestali su majstori svojih zanata, "drobnih del", kišobranari, brusači...

Pišući o raznim segmentima mučnog težačkog života, autor tek malo odskrine vrata radosti, veselju, pjesmi. Ovdje ima više muke i gorčine nego opušajuće radosti. I to se mora znati.

2. *Crkvenica nigda i užance va Kiriji ke su obastale*

Crkvenica je središte Kirije, a Cirkul je stari naziv za središnji dio Crikvenice, nekadašnje sastajalište i ishodište putova. Opisujući okupljanja, pjesmu, igru (tombola, boće, čunji) oko njega autor iznosi zanimljive podatke o građevinama i ljudima koji su živjeli u njegovoj neposrednoj blizini, te nas svojevrsnim koncentričnim krugovima nastavlja voditi po okolnim mjestima opisujući proslave mjesnih crkvenih blagdana (Vela Gospoja, Jakovlja, Dujmova, Martinja, Petrova...), "žance", sajmove starih alata i druge mjesne svečanosti kao sastavni dio tradicije i kulture primorskog kraja.

3. *Stare užance z Vinodola*

U ovoj tematskoj cjelini autor proširuje pripovijedanje o predivnim starim običajima koji još žive u pričama i nekim pokušajima njihova oživljavanja.

4. *Smišna stran žitka*

Ovaj dio donosi vedriju stranu života sa više anegdotskih prikaza protkanih finom ironijom, igrom riječima lišenom zločestih poruka. Sve je ovdje obvijeno velom pomalo melankolične, nostalgичne nježnosti.

Mladenov jezični iskaz je griško-belgradska čakavica ili neko jedinstvo sličnosti mjesnih govora kraja o kojem piše, a tekstovi su uspio pokušaj da se svijet autorovih životnih spoznaja, riječi od starine, povezane sa životom i običajima, sačuvaju za nas i buduće naraštaje kao svježja slika izvornoga jezika, preciznih opažanja, a sve je iskazano s mnogo topline, privrženosti zavičaju i životnoj stvarnosti.